

Majok Tulba

**LA ADĂPOSTUL
NOȚII**

vântul ne va purta
ÎN APOI ACASĂ

Traducere din limba engleză și note de
IRIS MANUELA ANGHEL

București, 2019

PARTEA ÎNTÂI

Rebelii

Rogojina mea din papirus trosnește când mă răsucesc în somn.

Mama zice că, dacă visezi că alergi în cerc, este pentru că dormi cu picioarele îndoite. Eu visez că mă prăbușesc într-o prăpastie întunecată, și niște ochi roșii de fiare mă urmăresc din beznă. Apoi noaptea se schimbă într-o apă neagră, din care încerc să ies înot la suprafață. Câinii vecinului latră, iar stomacul îmi chiorăie și-mi bolborosește. Mă silesc să mă trezesc.

Simt furnicături pe toată pielea, de parcă tot mai înot sau mă prăbușesc. Ascult cu urechile ciulite zgomotele nopții și aud doar țârăitul greierilor, nimic altceva, nici păsări, nici cântat de cocoși. E încă primejdios să ies afară. Poate reușesc să mă țin până dimineață. Mă lungesc la loc, zgâindu-mă și cli-pind în întunericul din colibă.

Aseară, Akot, fratele meu mai mare, m-a rugat să merg cu el, la hazna. Era miezul nopții și hienele urlau în savană, așa că l-am refuzat. Akot are treisprezece ani, e cu doi ani mai mare decât mine, dar e tot în clasa a patra. Eu sunt într-a cincea și peste câteva luni o să trec într-a șasea. Băieții mă tachinează

pentru că sunt cel mai mic din clasă. Ori de câte ori se iau de mine, mă plâng profesorilor. Și atunci băieții mai mari sunt pedepsiți.

— Apleacă-te! spune profesorul. Primești cinci lovituri de bici. Dacă duci mâna la fund până să ajung la cinci, o iau de la început.

Când îi povestesc lui Akot, se arată rușinat de mine.

— Ești un mucos pârâcios, Obinna! mă ceartă el. Ești un laș. Nu ești bărbat adevărat. Dacă ai fi bărbat adevărat, ai răspunde prin luptă. Dar, nu, tu dai fuga la profesor și te smiorcăi ca un fânc. Sau ca o fetiță.

Nu mă poate suferi, pentru că toată lumea susține că, dintre noi doi, eu sunt cel deștept, iar Akot este cel prost. La fel îl tachinează și băieții mai mari. Dar Akot nu se plânge profesorilor — încearcă să fie bărbat și să-i înfrunte.

Săptămâna trecută, s-a încăierat!

După aceea, mi-a spus, cu nasul sângerând:

— O să plec de aici. O să mă înrolez în armata rebelilor.

Eu am râs de el. Un soldat trebuie să știe să folosească armele, pe când el nici să scrie nu știe. Cum o să învețe să le folosească? A mârâit la mine și mi-a ars un pumn în umăr.

— Ești doar un mucos, mi-a răspuns, ștergându-și sângele de pe buză.

De aceea n-am vrut să-l însoțesc afară, noaptea trecută. Dacă e bărbat, ar trebui să aibă atâta curaj să iasă singur pe întuneric. Akot spune că, atunci când o să se întoarcă acasă, o să fie soldat și o să-mi arate arma pe care o va purta. O să ajungă sergent, până atunci, susține el.

Eu vreau să mă fac doctor și să port la gât chestia aia. Știți voi, obiectul pe care-l poartă mereu doctorii adevărați. Ți-l

pun pe piept și te ascultă. Ultima oară când m-am îmbolnăvit, mama m-a dus la dispensar. Acolo mai era un copil bolnav, iar doctorul i-a pus obiectul ăla pe piept și l-a ascultat. Când mi-a venit mie rândul, nu l-a mai folosit, așa că l-am întrebat:

— Doctore, de ce nu folosești ăla și pe mine?

— Ce anume?

— Ăla, i-am răspuns și i l-am arătat. L-ai folosit pe celălalt băiat, dar pe mine, nu.

— Ah, te referi la stetoscop! L-am folosit pe băiatul celălalt pentru că el are tuberculoză, o boală de piept, în timp ce tu n-ai decât o durere de cap. O durere de cap pentru care o să-ți dau niște pastile. Înțelegi ce spun?

— Oarecum.

— Vrei să-l vezi?

— Da, te rog!

Mama s-a supărat.

— Obinna, nu-l mai deranja pe bunul nostru doctor! Este foarte ocupat. Îmi cer iertare, doctore. Pune mereu întrebări.

— Niciun deranj, a răspuns el. Obinna, vrei să mă ausculți cu stetoscopul?

— Se poate? Când o să fiu mare, o să mă fac doctor.

— Foarte bine. Va trebui să înveți pe brânci la școală, apoi să te înscrii la universitate și să studiezi medicina. Și să-i ausculți întotdeauna pe profesori!

— Dar uneori profesorii greșesc. Și nu le place când le-o spui.

— Adulții mai fac și așa, mi-a răspuns doctorul, zâmbind. E o slăbiciune.

— Odată, profesorul meu de matematică a dat un răspuns greșit și, când am încercat să-i spun, m-a tras de urechi.

— Mulțumim, doctore, a intervenit mama, apucându-mă de mână. Să mergem acum, Obinna! Doctorul e foarte ocupat. Mulțumim încă o dată, ai fost foarte îngăduitor.

— Mi-a făcut plăcere. Obinna, mai treci pe aici ca să stăm de vorbă, bine?

Nu ne-am mai întors. De fiecare dată când o rog pe mama să mă ducă, pufnește în răs și îmi răspunde că doctorul e prea ocupat să piardă vremea cu băieții obraznici.

Mă doare burta. Poate din cauza fructelor de mango. Mama ne spune mereu să nu le mâncăm verzi, dar pe când aduceam caprele acasă, mi se făcuse așa o poftă și-mi era atât de foame. Au, ce mă doare burta!

— Akot! îl strig, în șoaptă. Akot, hai cu mine afară! Trebuie să merg la hazna.

— Lasă-mă în pace! îmi răspunde, încă adormit. Nici tu n-ai vrut să vii cu mine ieri-noapte.

— Atunci o să fac aici.

— Dă-i drumul! răspunde, treaz de data asta. O să le spun tuturor la școală și mama o să te pună să freci podeaua cu bălegar de vacă. Dă-i drumul, fă aici!

Eram sigur că o să zică așa ceva. Știu că vorbește serios. Mama și tata dorm în altă colibă, aproape de capre, ca să nu vină fiarele să le mănânce peste noapte, dar Akot m-ar pări sigur. Mă ridic, așadar, în picioare, simțindu-mi fundul gata să explodeze. Deschid ușa, cu grijă să nu calc pe așchii și surcele, apoi o rup la fugă pe drumul colbuit. Cărările satului sunt tari ca piatra, bătătorite de tălpile multor generații. Abia m-am așezat pe vine, că mă golesc cu totul dintr-o singură opintire.

Dimineața e friguroasă, aerul îmi înțepă nările și-mi îngheață gâtulejul când respir.

Câinii încă latră. Nu ca atunci când se răstesc unul la altul. Mama spune că lătratul ăsta e pentru atunci când prin preajmă e cineva pe care nu-l plac.

Haznaua e departe de coliba noastră. Întredeschid ușa și arunc o privire afară.

Văd oameni înarmați în sat.

Frica mă amorțește complet. Mintețea mi se oprește în loc. Nu știu ce să fac. Ce-ar trebui să fac? Cine sunt oamenii ăștia?

Încerc să mă liniștesc. Nimeni din satul nostru nu are arme. Trag cu ochiul în continuare din ascunzătoarea mea.

Văd trei bărbați în apropiere. Unul poartă pantaloni scurți și un tricou, dar ceilalți doi au pantaloni de camuflaj și cămăși negre.

Se îndreaptă cu pași iuți spre coliba pe care o împart cu Akot.

— Toată lumea afară! răcnesc ei.

Aud uși lovite cu piciorul și lucruri sparte sau trântite. Sătenii țipă înspăimântați.

Akot este singur în colibă.

Nu-i aud vocea tatei. Nu-i nimic, nu-i nimic, îmi spun în gând, tata este bărbat în toată firea. Va scăpa teafăr și nevătămat. Cu toții vom scăpa teferi și nevătămați. Dar inima îmi bate tare în piept. Și tremur ca varga.

Doamne, nu-i lăsa să-i facă rău fratelui meu! Îl iubesc. E răutăcios, uneori, dar îl iert.

Oare ăștia sunt rebelii despre care am auzit? Sau fac parte din armată? N-am văzut niciodată rebeli până acum și nu știu cum să-i recunosc.

Nu pot să rămân în hazna. Mă gândesc să fug în desiș, dar soldații sunt pretutindeni. Nu am cum să fug fără să mă observe, dar nici să stau pe loc nu pot. Mă strecor tiptil pe ușă și mă îndrept spre arborele de mango din apropiere. Genunchii îmi tremură atât de tare, încât sunt sigur c-o să cad grămadă. Când ajung, mă ascund în spatele arborelui și îmi țin răsuflarea. Încerc să mă opresc din tremurat.

Cerul este încă întunecat. Soarele nu s-a ivit, dar satul este scaldat într-o lumină puternică. De unde vine lumina asta?

Mă uit în jur și văd coloane de flăcări, cam la șase colibe depărtare. Dau foc colibelor noastre! Îmi stă inima-n piept. Văd o scânteie, și scânteia se transformă într-o flăcără ce se cațără pe o latură a colibeii mele, mușcă din ea și o preface în vălvătaie.

Fără să mai stau vreo clipă pe gânduri, mă urc în copac și mă ascund în umbrele frunzelor.

— Obinna! strigă Akot.

Mi-e greu să-l aud în tot acest vacarm. Soldații răcnesc, sătenii plâng și țipă. Colibele cuprinse de flăcări pâraie și trosnesc.

Singurii care se mișcă fără grabă sunt soldații. Se plimbă prin sat ca niște copii înarmați cu pistoale de jucărie și trag în oamenii care încearcă să fugă.

— Obinna!

Dacă nu mi-aș fi recunoscut numele, nici nu mi-aș fi dat seama că mă strigă.

— Unde ești? continuă el.

Akot se oprește. Scrutează copacul, apoi împrejurimile. Oare m-a văzut? Aș vrea să-i răspund și să-i spun unde sunt ca să vină aici, să se ascundă și el cu mine în frunziș, dar dacă îl strig, o să m-audă soldații. Dacă n-o fac, o să-l rănească.

O să-l strig încetișor. Deschid gura și, când mă pregătesc să-i rostesc numele, el se întoarce și pleacă spre coliba părinților noștri.

Mă întind pe ramura copacului ca să văd mai bine ce se petrece. Un soldat încearcă s-o scoată pe mama din colibă, dar tata o ține bine, refuzând să-i dea drumul. Alți doi se îndreaptă spre ei, agitându-și armele prin aer. Unul își ridică pușca și îl lovește pe tata în umăr cu patul de lemn. Tata îi dă drumul mamei cu un geamăt de durere. Poate că i-a amorțit brațul. Rebelii — căci acum sunt convinși că sunt rebeli — îi târăsc afară pe toți membrii familiei mele și îi obligă să se lungească pe pământ, pentru câteva clipe, după care zbiară la ei să se ridice din nou în picioare. Akot dă fuga la mama și îi șterge țărâna din păr, șoptindu-i ceva la ureche. Un soldat își face apariția de undeva din spate, ca o umbră imensă, înălțându-se încet. Îl lovește pe Akot, iar fratele meu se învârte în loc și cade la pământ.

În minte îmi răsună cuvintele lui — „Bărbații adevărați răspund prin luptă”. Nu fi bărbat, Akot! Te implor! Rebelul își ține arma îndreptată spre capul fratelui meu — îl poate împușca în orice clipă. Nu! Doamne! Nu pe Akot! Nu acum! Soldatul țipă la el, iar Akot se ridică cu greu în picioare, privindu-l fix de parcă ar vrea să-și întipărească mutra lui în minte.

Îi pot vedea pe toți, întreaga mea familie, unii lângă alții, lângă colibă. Dar unde e micuța Nini, verișoara noastră? Ah, uite-o, se ascunde sub brațul mamei sale. Câțiva soldați stau de pază în fața colibeii, dar niciunul nu-și ridică privirea spre copacul în care m-am ascuns. Unul dintre rebeli vorbește. Vacarmul a încetat, dar tot nu aud ce spune, sunt prea departe. Dă din mâini și arată spre membrii familiei mele. Soldații îi

Respectă-mă ca pe niște vite spre... Copacul meu! Îmi spun, disperat, pentru o clipă. Dar apoi îmi dau seama că o iau la stânga, îndreptându-se spre locul de adunare din centrul satului.

Soldații îi împart pe săteni în două grupuri. Primul este alcătuit numai din bărbați și băieți. Acolo sunt tata, bunicul și doi dintre verii noștri. Și Akot, și celălalt văr al meu, Otim. E de aceeași vârstă cu Akot, dar a trecut într-a șasea și e cunoscut pentru tâlpile lui mari. Al doilea grup este alcătuit din femei, fete și copii foarte mici. Acolo sunt mama și bunica, nevasta unchiului meu, micuța Nini și cele două surori ale ei. Mama o ține în brațe pe surioara mea, iar cei doi frați mai mici ai mei stau lipiți de picioarele ei. O văd și pe Akidi, cumnata unchiului meu. Ea nici nu locuiește cu noi, a venit doar în vizită. Akidi are treisprezece ani și au început să i se vadă sânii. În timpul zilei, Akot se holbează mereu la ei, dar nu și acum. Niciunul nu spune nimic, mai ales după ce soldații l-au lovit pe Akot.

Mă uit la tata. Chiar și de la distanța asta, îi citesc ura pe chip. Flăcările ce ne mistuie coliba îi adâncesc cutele de pe față, ca niște umbre complet negre. Face eforturi să nu se miște. Îmi răsună în minte vocea lui de când ne îndemna pe mine și pe Akot să fim curajoși. „Fiți bărbați! Trebuie să vă dovediti curajul, dacă vreți să fiți bărbați.” Mă simt copleșit de o tristețe adâncă și mai puțin de spaimă. Dar numai pentru o clipă. Și mama pare speriată, gata parcă să izbucnească în plâns. A îmbătrânit dintr-odată. Nimeni nu se clintește din loc, dar toți tremură ca varga. Eu nici să respir nu mai îndrăznesc. Până și vântul a încetat să mai bată. Timpul s-a oprit. Nimic din ceea ce văd nu poate fi adevărat, dar îmi doresc să rămână așa cum este. Mă tem că timpul o să repornească.

O altă colibă mistuită de flăcări se prăbușește, iar sătenii tresar speriați. Unul dintre rebeli izbucnește în râs. Pare puțin mai mare decât mine, cu cel mult un an. Acum îmi dau seama că majoritatea rebelilor sunt doar niște copii. Toți poartă uniforme militare, unele ponosite, altele noi, dar toate mai mari cu câteva măsurii. Multe sunt murdare. De sânge, mi se pare mie. Probabil că rebelii îi obligă pe cei mai tineri să gătească și aceștia își pătează hainele cu sânge de capră. Fețele lucesc de nădușeală, murdare de cenușa colibelor arse. Zici că s-au vopsit pentru ritualurile și dansurile satului.

Din spatele meu, mai mulți soldați vin din capătul celălalt al satului, ieșind din vălătucii de praf și fum, agitându-și armele prin aer. Trec chiar pe lângă ascunzătoarea mea. Picioarul îmi alunecă și sunt gata să cad. Un fruct de mango se prăvălește la pământ. Soldații își înalță privirile spre copac. Dar nu mă observă.

Comandantul rebelilor dă ordine în stânga și-n dreapta și, de data asta, îl aud bine.

— Ardeți și restul colibelor! Și hambarele!

Râzând ca niște demoni, rebelii dau foc la tot satul. Flăcările se răspândesc ca furnicile ce năvălesc asupra leșului unei păsări, învăpăind locuințe și hambare. Ca niște dansatori portocalii pe colibele noastre. Simt cum mi se strânge inima și-mi îngheață sângele în mine. Soldații ne ard proviziile. Cine arde mâncarea? Sunt nebuni.

Apar mai mulți rebeli, strigând și mânându-i de la spate pe sătenii din colibele mărginașe, atât de mulți, probabil întregul sat. Toți cei pe care îi cunosc. Îmi înăbuș cu greu plânsul. Nu pot să fac nimic, decât să mă uit. Dar cum să stau cu mâinile în sân? Rebelii i-au scos acum pe băieți deoparte și îi separă în două.

Respe
 Îi văd îmbrâncindu-i pe băieții înalți într-o coloană și pe cei scunzi în cealaltă. Akot e în coloana băieților înalți. Un soldat se lasă într-un genunchi în fața băieților scunzi. Își pune pușca în poziție verticală, cu patul în jos, și, prinzându-l de braț pe primul băiat din rând, îl trage lângă armă, lipindu-l cu tâmpla de țeava puștii.

Fiori reci de spaimă pun stăpânire pe mine, de parcă aș fi căzut deodată în apele reci și întunecate ale coșmarului meu. Îi vor împușca oare în cap pe băieții scunzi?

Nu. Soldatul nu trage. Îmi dau seama că îl măsoară ca să vadă cât de înalt este față de pușcă. Arzându-i apoi o scatoalcă, îl îmbrânțește în grupul băieților înalți și se îndreaptă spre următorul din rând. Îl așază și pe acesta lângă pușcă. Întinde mâna cu palma deschisă peste capul băiatului și peste țeava puștii. Dă drumul puștii. Băiatul și pușca stau în picioare. Au aceeași înălțime. Soldatul se gândește o clipă, apoi, parcă amintindu-și că are treabă, îl trage pe băiat de ureche și îi face semn să se ducă în coloana băieților înalți.

— Următorul! răcnește el.

Și repetă figura cu toți băieții scunzi, unul câte unul.

Doamne, ajută-ne. Doamne, ajută-ne. Nu ne lăsa să murim, nu azi. Doamne, sunt doar un copil, dar te rog să-mi ascuți ruga! Doamne! Doamne! Doamne!

Un nod din creanga copacului mi se înfige dureros în cot, de parcă mi-ar sfâșia carnea. Asta mă ajută să uit cât de speriat sunt. Privesc din nou printre frunzele de mango. Tot satul meu e împărțit în trei grupuri: băieți, femei și bărbați. Câțiva rebeli stau de pază pe lângă săteni, împiedicându-i să fugă sau să vorbească. Paznicii sunt bărbați în toată firea, cu grumaz gros și brațe vânjoase, înarmați cu puști.

Un alt soldat, al cărui cap se distinge de bezna nopții doar prin bereta pe care o poartă, începe să strige și să dea din mâini, iar rebelii tineri se strâng într-un cerc mare în jurul lui. El trebuie să fie comandantul. Nu înțeleg multe din cuvintele pe care le spune, dar, din când în când, rebelii adulți îi răspund cu strigăte. Îl numesc Căpitanul. Și îi îndeamnă și pe cei tineri să strige. Căpitanul vorbește despre nedreptate și putere. Rostește nume pe care nu le-am auzit niciodată. Acum vorbește despre dușmani. Rebelii din cerc strigă și mai tare. De fiecare dată când Căpitanul face o pauză, tăcerea e spulberată de urale. Strigă niște cuvinte, nu propoziții întregi. Paznicii li se alătură, agitându-și armele deasupra capului. Glasurile rebelilor mai tineri sunt mai subțiri și se frâng mai ușor.

Susțin că oamenii din satul meu le sunt dușmani. Nici nu știusem că eram de partea cuiva.

— Revoluție! strigă Căpitanul cu beretă.

Rebelii adulți urlă sloganuri, iar și iar. Îi prind de brațe pe băieții mai mici și îi zgâlțâie, obligându-i să repete și ei sloganurile. Le zâmbesc băieților mai mari și își agită pumnii în aer ca să-i insuflețească, să-i încurajeze. Căpitanul tace, cu mâinile în șold, și își privește soldații. Unii strigă. Alții bat din picioare. Unii fluieră. Alții huiduie.

Deodată, se opresc. Câțiva dintre cei mai tineri își acoperă gura cu mâinile. Căpitanul stă acum cu brațele ridicate și cu pistolul în sus, gata să împuște cerul. Liniștea e ca o altă voce, parcă mai răsunătoare decât răcnetele. Mai înspăimântătoare decât urletele.

— Revoluție! zbiară din nou Căpitanul și toți îi răspund într-un glas.